

טעה והתפלל מנחה בתוך חצי שעה שלאחר חצות, ואמירת קרבנות ואשרי וקריה"ת בזמן זה

שלחן ערוך אורח חיים רלג, א מי שהתפלל תפלת המנחה לאחר ו' שעות ומחצה ולמעלה, יצא. משנה ברורה - (ב) ומחצה ולמעלה יצא - משמע דמקודם לכן לא יצא אפילו דיעבד [כ"כ מ"א ודה"ח וברכ"י] (ו) ויש מאחרונים דס"ל דאף דלכתחלה אסור להתפלל קודם שנשלם החצי שעה שאחר חצות מ"מ בדיעבד שהתפלל בזו החצי שעה לא יתפלל שנית. שער הציון - (ו) פרי חדש ובית יעקב ומגן גבורים וכן משמע קצת בפרי מגדים באשל אברהם. ובאמת אף דאין אנו בקיאין ומשום זה אסור מקודם, מי גרע מספק התפלל או לא התפלל דאינו חוזר ומתפלל, ויש לדחות, דכיון שקבעו חז"ל זמני התפלות והם אמרו וי"ו ומחצה, הוי מתחלה כלא התפלל בזמנה. וצריך עיון למעשה:

פסקי תשובות אורח חיים סימן רלג אות א

סעיף א', שו"ע: מי שהתפלל תפילת המנחה לאחר ו' שעות ומחצה ולמעלה יצא. ובמ"ב (סק"ב) משמע דמקודם לכן לא יצא אפילו בדיעבד, ויש מהאחרונים דס"ל וכו' בדיעבד שהתפלל בזו החצי שעה לא יתפלל שנית. וכן¹ הלכה, אך כאמור מאד צריך לזהר ולא להקדים לפני חצי שעה לאחר חצות, ואפילו אמירת הקרבנות² ואשרי³ יהיו לאחר חצי שעה מחצות היום, וכן⁴ בשבת ובתעניות לא יקראו בתורה קודם לחצי שעה לאחר חצות היום. ובשעה"צ (סק"ח) דן אם לחשב חצי שעה זאת בשעות שוות (דהיינו תמיד לחשבו 30 דקות) או בשעות זמניות (דהיינו בקיץ ששעות היום מרובות מ"ב שעות, אזי כשמחלקים את הזמן מהנץ עד השקיעה ליי"ב שעות נמצא בכל שעה יותר משישים דקות, ובחצי שעה יותר משלושים דקות, ובחורף להפך, השעה קטנה יותר משישים דקות וכן החצי שעה), ודעת המשנ"ב (בשעה"צ שם) נוטה לחשב בשעות זמניות, וכן המנהג⁵ בארץ ישראל, אך מהנכון⁶ ללכת לחומרא דהיינו בחורף לחשב חצי שעה של 30 דקות, ובקיץ לחשב חצי⁷ שעה זמנית. [ז"ל שער הציון סימן רלג ס"ק ח (ח) ונראה לי, דאף החצי שעה שאחר חצות למנחה גדולה הוא גם כן שעות זמניות, דהא בגמרא איתא תרווייהו כי הדדי, ט' ומחצה למנחה קטנה ושש ומחצה למנחה גדולה, וכי היכי דשם הוא זמניות הכי נמי במנחה גדולה הוא זמניות, אף דלכאורה כיון דהוסיפו חצי שעה הוא כדי שלא יטעו דאין אנו בקיאין, צריך להיות תמיד חצי שעה, ועדיין צריך עיון]:

¹ . כה"ח סק"ב דספק ברכות להקל, שונה הלכות סעי' א', ובסי' שנות חיים להגר"ח נאה זצ"ל סי' י' סק"א כתב שיתפלל שוב בתורת נדבה, ואם טעה והתחיל להתפלל שמו"ע לפני הזמן ונזכר באמצע התפילה יגמור תפלתו ולא יפסיק באמצע, שיח הלכה סי' פ"ט אות ז' מפי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. ועי"ע שם בתחילת הסי' בשמו שהמתפלל שמו"ע דשחרית לאחר חצות היום אינו עולה לו לשם מנחה אפילו למסקנת הבה"ל בסי' פ"ט (ד"ה ואחר) שלשם שחרית לא עלתה לו.

² . שו"ת שרגה"מ ח"ז סי' א' דהא הקרבנות נגד תמידין תיקנום ולעולם לא הקריבו התמיד קודם שש ומחצה.

³ . מובא בשם הגרמ"ק זצ"ל, ועי' שו"ת צי"א ח"י סי' כ', וצ"ע.

⁴ . שם. דכמה טעמים נאמרו עפ"י סוד בסדרי תפילה אלו שענינם שיהיו נאמרים ונקראים דווקא בעת שקבעו חז"ל לתפילת המנחה עפ"י קרבן התמיד, ובשו"ת מנח"י ח"ו סי' נ"ג מקיל בשעת הדחק לקרוא ייחל' בחצי שעה זו, ובשו"ת שבט הקהתי ח"ב סי' קצ"ג מתיר לכתחילה.

⁵ . לוח אי"י להגרמ"ט זצ"ל (ביום א' דר"ה), הליכו"ש פ"יג אות א' מתשו' כתי"י הגרש"ז אויערבאך זצ"ל.

⁶ . סי' נברשת (בתיקון נברשת דף ל"א) ושכן המנהג בירושלים, וכן הוא בלוח אי"י הנ"ל שסידר זמני החורף לפי שעות שוות, ובשו"ת שאילת שאול ח"א סי' י"ח מסיק דלאנשים הממהרים למקום עבודתם וכו' אפשר להקל להם לכתחילה לחשב חצי שעה זמנית גם בחורף.

⁷ . ובאורחות רבנו ח"א עמ' צ"ו שאצל החזו"א זצ"ל לעולם לא התפללו מנחה קודם שעה 12.30 (שעון קיץ 1.30), כי בכך אי אפשר לטעות, כי הזמן המאוחר ביותר לתחילת זמן תפלת מנחה (בימי הקיץ הארוכים ביותר) הוא לערך בשעה זו.